

**REKONSTRUKTÖR- &  
KONKURSFÖRVALTARKOLLEGIET  
(REKON) I SVERIGE**

**KOPIA**

Yttrande  
2008.09.17

Svea Hovrätt  
Avdelning 09  
Box 2290  
103 17 Stockholm

**Advokaten Einar Wanhainen./. Kronofogden tillsynsmyndigheten i konkurser ang  
kostnadsersättning till konkursförvaltare; Mål nr Ö 8274-07**

I målet har konkursförvaltaren yrkat ersättning för utlägg dels för ett s.k. alltbevis (historiskt registreringsbevis) dels för två kreditupplysningar. Tingsrätten har bedömt utgifterna såsom massakostnader. Tillsynsmyndigheten har uttalat att utlägg för ett s.k. alltbevis skulle kunna klassificeras såsom konkurskostnad medan utlägg för kreditupplysningar är att hänföra till massagäld.

Svea Hovrätt har begärt att REKON yttrar sig i målet, särskilt över frågan om förvaltarens utlägg för s.k. alltbevis kan anses utgöra en konkurskostnad enligt 14 kap. 1 § konkurslagen.

REKON får härmed lämna följande yttrande.

*Lag, förarbete och praxis*

I 14 kap. 1 § konkurslagen anges genom en uttömmande uppräkningslista vad som avses med konkurskostnader i lagens mening. I första stycket nämns arvode och kostnadsersättning till förvaltaren. Sådan kostnadsersättning skall avse direkta utlägg eller motsvara de särskilda kostnader som förvaltaren har inom uppdraget. Av 14 kap. 2 § första stycket konkurslagen följer att staten har ett subsidiärt betalningsansvar för konkurskostnader. I förarbetena har såsom exempel på ersättningsgilla utlägg angetts utlägg för resor och kostnader för arkivering av gäldenärens redovisningshandlingar (prop. 1986/87:90 s. 374). Högsta domstolen har bedömt kostnader för telefaxsändningar, porto och fotokopior såsom konkurskostnader (NJA 1996 s. 618 och 794).

Kostnader för vård och försäljning av boets egendom liksom kostnader för indrivning av fordringar eller annan avveckling av boets egendom, således boets massakostnader, utgör däremot inte konkurskostnader i den mening som avses i 14 kap. 1 § konkurslagen.

Sådana massakostnader omfattas inte av statens subsidiära betalningsansvar enligt 14 kap. 2 § första stycket konkurslagen (prop. 1986:87/:90 s. 376 och 387).

I NJA 1999 s. 358 hade konkursförvaltaren gjort ett utlägg med 39 356 kr för gravationsbevis och kostnader hos kronofogdemyndigheten vid försök att sälja fastigheter exekutivt. Fastigheterna kunde inte säljas. När konkursen avslutades begärde förvaltaren ersättning från staten för nämnda utlägg. Utlägget ansågs inte som någon konkurskostnad enligt 14 kap. 1 § konkurslagen utan som en kostnad för fastigheternas vård och försäljning enligt 14 kap. 18 § tredje stycket konkurslagen. Högsta domstolen konstaterade att även om bestämmelserna kunde medföra otillfredsställande följder fanns det inte anledning att frångå en uttrycklig lagstiftning. I NJA 2006 s. 662 uttalade Högsta domstolen att till kostnader för vård av egendom bör hänföras kostnader som syftar till att förhindra värdeminskning, såsom försäkring. Detsamma gäller kostnader för omhändertagande av avfall och sanering av en fastighet.

Genom införandet år 2005 av en ny bestämmelse i 14 kap. 2 § andra stycket konkurslagen har dock ett särskilt kostnadsansvar ålagts staten för förvaltarens kostnader i samband med försäljning av fast egendom i vissa fall. När det gäller annan egendom än fastigheter anfördes (prop. 2004/05:35 s. 23 f.) att det får ankomma på berörda borgenärer att, genom garantier eller förskott, trygga försäljningsförsök som de anser vara motiverade.

Av doktrin och praxis framgår endast i begränsad utsträckning vilka olika kostnader som är att hänföra till kategorierna konkurskostnader respektive massakostnader, liksom enligt vilka kriterier domstolarna skall göra gränsdragningen.

#### *REKON: s inställning*

REKON är av uppfattningen att begreppet konkurskostnad inbegriper alla skäligen kostnader hänförliga till utförandet av förvaltarens obligatoriska åligganden enligt konkurslagen. Sådana obligatoriska åligganden skulle kunna bestämmas såsom åtgärder som förvaltaren har skyldighet att vidta enligt konkurslagen och som inte främst avser vård och försäljning av egendom, indrivning av fordringar eller annan avveckling av boets tillgångar. Åtgärder tillhöriga den senare nämnda kategorin är inte obligatoriska i det avseendet att de skall vidtas endast om och i den utsträckning som åtgärderna kan förväntas lämna positivt bidrag till borgenärskollektivet eller delar därav. Det finns därvid en möjlighet för förvaltaren att avstå från att vidta sådana åtgärder eller att ådra boet massakostnader om förvaltaren finner att resultatet av avvecklingsåtgärderna är osäkra eller om det saknas medel för dess genomförande t ex därför att borgenärerna inte är beredda att ställa erforderliga kostnadsgarantier. Begreppet konkurskostnader begränsas därigenom till att avse kostnader av sådant slag som kan förväntas uppstå oberoende av vilken typ av konkurs det rör sig om och oavsett vad för tillgångsslag förvaltningen av konkursen kan kräva hantering av, eller om tillgångar saknas helt.

De utlägg förvaltaren har i och för uppfyllandet av obligatoriska skyldigheter enligt konkurslagen såsom exempelvis upprättande av bouppteckning (7 kap. 13 § konkurslagen) respektive förvaltarberättelse (7 kap. 15 § konkurslagen) utgör således konkurskostnader enligt 14 kap. 1 § konkurslagen, i den mån de är skäligen påkallade.

Det förhållandet att en viss kostnad inte bara är erforderlig för att fullgöra en sådan obligatorisk uppgift utan även kan vara till gagn i samband med vård och försäljning av egendom mm kan inte rimligen medföra att kostnaden inte är att anse såsom en konkurskostnad. Om kostnaden inte tagits av förvaltaren hade ju den obligatoriska åtgärden inte fullgjorts. Det är inte helt ovanligt att vissa typer av kostnader har sådan dubbel karaktär. Av den anledningen kan man inte kategoriskt hänföra en viss typ av kostnad till den ena eller andra kategorin, utan det är istället syftet med åtgärden som är avgörande för hur kostnaden skall bedömas. Om en viss kostnad syftar till och är skäligen påkallad för att fullgöra ett obligatoriskt åtagande enligt konkurslagen skall densamma ersättas som konkurskostnad, oavsett om den kan vara till gagn även för andra syften. Det sagda innebär att en kostnad bör kunna vara ersättningsberättigad i ett fall medan en identisk kostnad inte är det i ett annat, beroende på syftet med kostnaden.

Ett annat synsätt kan leda till mindre lämpliga konsekvenser. Om en viss typ av kostnad till följd av rättstillämpningen kategoriskt hänförs till massakostnader, innebär det att om en motsvarande kostnad av någon anledning framstår som ändamålsenlig i ett tillgångslöst konkursbo där någon egendomsavveckling inte är aktuell blir det inte möjligt för förvaltaren att låta boet ta en sådan kostnad, eftersom den inte kommer att ersättas av staten. Man tvingar då förvaltaren att s.a.s. gå över ån efter vatten för att få åtgärden till stånd genom ett mindre effektivt, och sannolikt dyrare, förfarande som inte uteslutits ur den ersättningsberättigade kategorin.

Av tingsrättens motivering av beslutet framgår att man tillämpar metoden att kategoriindela kostnadstyperna. Tingsrätten överväger överhuvud inte om kostnaderna sammanhänger med åtgärder som förvaltaren är ålagd att vidta, utan nöjer sig med konstaterandet att kostnaderna inte "är av sådan art" att de är konkurskostnader, dvs oavsett ändamål och syfte. Även Tillsynsmyndigheten i konkurs resonerar enligt motsvarande linje.

#### *Applicering på förevarande fall*

De kostnader förvaltaren begär ersättning för är dels ett alltbevis och en kreditupplysning avseende konkursbolaget, dels en kreditupplysning avseende konkursbolagets bolagsmän.

Det uttalade syftet med de båda förstnämnda handlingarna var att skaffa allmänna upplysningar om bolagets förhållanden. Någon egendom, utöver det latent kravet, synes inte ha förelegat varför kostnaderna för alltbeviset och kreditupplysningen på bolaget inte kan antas ha varit hänförliga till åtgärder för vård och försäljning mm av egendom ens i vid bemärkelse.

Syftet med den senare inhämtade kreditupplysningen avseende bolagsmännen var att få besked om dessas betalningsförmåga mot bakgrund av att boet kunde tänkas ha ett krav mot dessa pga obehöriga uttag ur konkursbolaget. Förvaltaren har därvid upplyst att uppgifterna om bolagsmännen bl a skulle ligga till grund för ett ställningstagande till om konkursen kunde skrivas av. Kreditupplysningen avseende bolagsmännen synes således ha ett mer komplext syfte, därigenom att upplysningarna typiskt sett också skulle kunna vara av betydelse för hur en eventuell talan skulle genomföras, t ex med avseende på säkerhetsåtgärder o.d.

Tillsynsmyndigheten har inte ifrågasatt förvaltarens uppgifter angående syftet med kostnaderna varför REKON i detta avseende lägger förvaltarens uppgifter till grund för sitt yttrande.

Enligt KL 7:15 skall förvaltaren upprätta förvaltarberättelse vari bl a skall anges orsaken till gäldenärens obestånd, förhållanden som kan föranleda återvinning, förhållanden som kan föranleda skadestånd enligt handelsbolagslagen samt hur bokföringsskyldigheten fullgjorts. Enligt KL 7:16 skall förvaltaren vidare i rimlig omfattning utreda misstanke om brott mot borgenär samt förhållanden som kan föranleda näringsförbud. Särskild redovisning över vilken brottsefterforskning som företagits skall ske enligt 7 kap. 17 § konkurslagen. Samtliga dessa uppgifter är obligatoriska för förvaltaren, i förekommande fall.

Utredning av frågor som anges ovan kan knappast ske om man inte vet vilka personer/bolag som från tid till annan varit bolagsmän respektive vem som ägt företräda detsamma. Det är viktigt att tidigt få en fullödig och tillförlitlig information om bolagsförhållandena för att minimera risken att en utredning i ett senare skede måste kompletteras, med väsentligt högre förvaltar kostnader som resultat. I det avseendet är registerutdrag från bolagsverket i princip det enda tillförlitliga instrument som finns att tillgå. Att underlåta att inhämta information om bolagsföreträdarna från bolagsregistret i tillgångslösa konkurser där obehöriga uttag kan antas ha skett eller där brottsligt förfarande från bolagsledningens sida kan föreligga, torde innebära att förvaltaren inte fullgjort sina åligganden enligt konkurslagen och torde därmed strida mot god förvaltarsed.

Uppgifter från bolagsregistret kan inhämtas antingen genom ett alltbevis, där samtliga registreringar redovisas kronologiskt, eller genom att man gör riktade sökningar i registret och tar ut den information som framstår som särskilt intressant. Avgifterna för ett begränsat antal riktade sökningar blir normalt lägre än för ett alltbevis, men det förutsätter att förvaltaren redan inledningsvis kan identifiera de frågor som är av intresse. Samtidigt måste sådan selektiv information normalt hämtas av rimligt erfarna jurister, eftersom selektionen sker utifrån vad som successivt framkommer, varigenom högre förvaltar kostnader uppkommer än om en sekreterare kan instrueras att rekvirera alltbevis direkt. Vidare uppkommer risken att man senare i utredningen får gå tillbaka för kompletteringar, varvid ökade förvaltar kostnader snabbt överskrider vad som vunnits initialt. Risken finns också att man genom riktade sökningar missar viktig information som man av någon anledning inte kunnat identifiera sig ha behov av. Som en följd av att kostnaderna för förvaltarens personal är så höga i förhållande till de relativt billiga registerutdragen är det ofta mer kostnadseffektivt att inte selektera informationen i ett tidigt skede, utan regelmässigt och redan innan utredningen satts igång inhämta alltbevis så snart det kan antas att det finns anledning att anta att det kommer att behövas en fördjupad utredning. Svårigheter att få kontakt med bolagets ställföreträdare eller att omhändertaga bokföringen är ofta en indikation på att en fördjupad utredning bör ske. Enligt REKON:s uppfattning måste det föreligga mycket speciella förhållanden i konkursen för att kostnaderna för ett alltbevis inte skall anses vara en skäligen konkurskostnad.

Beträffande kreditupplysning från UC på bolaget finns dessa med olika grad av informationsinnehåll. En genomgående upplysning som förekommer är dock uppgifter om betalningsanmärkningar. Sådan information är ofta nödvändig för bedömning av

tidpunkten och ibland även orsakerna till gäldenärens obestånd, särskilt om bokföringen är bristfällig eller saknas. Aktuella betalningsanmärkningar ligger därjämte till grund för upprättande av bouppteckningen. Vidare finns uppgifter om eventuella koncernförhållanden, om fastighetsinnehav och om bolaget är registrerat som arbetsgivare eller för mervärdesskatt. Det skall dock noteras att officiella bokslut inte registreras för handelsbolag, och sådana uppgifter har inte kunnat förväntas att erhållas i en kreditupplysning eller från andra officiella register.

Mot bakgrund av förvaltarens obligatoriska åligganden beskrivna ovan samt att konkursen är tillgångslös kan knappast antas annat än att kreditupplysningen på bolaget syftat till att skaffa information för bouppteckning och förvaltarberättelse, och bör därigenom bedömas utgöra en konkurskostnad.

En annan sak att bedöma är om kostnaden för kreditupplysningen avseende bolaget är skälig i och för sig. Åtskillig information om betalningsanmärkningar i en kreditupplysning är hämtade ur kronofogdemyndighetens register, vilken information kan inhämtas kostnadsfritt av förvaltaren. Emellertid åtgår i vart fall i Stockholm ofta tid – och därmed pengar – på lång telefonkö för att få begära uppgifterna. Förekomsten av fastighet får därvid ske genom särskild sökning hos fastighetsregistret eller lantmäteriet. Kreditupplysning från UC rekvireras direkt från nätet vilket går väsentligt fortare. Uppgifter om eventuellt fastighetsinnehav finns då komplett hos UC. Det är ett rimligt antagande att en kreditupplysning från UC eller annat motsvarande kreditupplysningsföretag sammantaget, dvs inklusive förvaltarens arvode, oftast blir billigare än att begära uppgifterna från flera olika register.

Beträffande kreditupplysningen för bolagsmännen finns ytterligare överväganden att göra. Enligt 7 kap. 13 § första stycket konkurslagen skall förvaltaren vid upprättande av bouppteckning ta upp tillgångarna till "noggrant uppskattade värden". Vad gäller egendom i allmänhet sker detta – om förvaltaren inte anser sig själv kunna utföra bedömningen – normalt genom att egendomen inventeras och värderas genom externt biträde. Upprättande av bouppteckning är en obligatorisk uppgift för förvaltaren och såvitt REKON känner till har sådana externa kostnader genomgående godtagits såsom konkurskostnader. Vad särskilt gäller värdet av fordringar beror detta ofta av flera faktorer, varav fordrans substans och fordringsgäldenärens vederhäftighet brukar vara de viktigaste. Fordringsgäldenärens vederhäftighet kan fastställas på olika sätt, varvid en kreditupplysning ofta är det bästa och billigaste sättet. För fysiska personer erhålls inte bara uppgift om obetalda skulder utan även om inkomstförhållanden utifrån deklARATIONEN samt vissa förmögenhetsuppgifter. Fastighetsinnehav har nämnts tidigare. Uppgifter från deklARATIONENS första sida kan t ex redovisa underskott av kapital, vilket indikerar innehav av t ex bostadsrätt eller andra kapitaltillgångar. Om man istället väljer att inhämta informationen via kronofogdemyndigheten måste man då komplettera med ytterligare en sökning hos skattemyndigheten avseende fastighetsinnehav, eftersom sökning på fastighetsinnehav för fysisk person inte kan ske generellt utifrån personnummer hos fastighetsregistret eller lantmäteriet. I förekommande fall, dvs om man erhåller en fastighetsbeteckning för den sökta, kan man därefter inhämta närmare upplysningar från lantmäteriet eller fastighetsregistret. På samma sätt som angivits ovan erhålls genom en kreditupplysning uppgifter som ofta kan vara av väsentlig betydelse och som annars endast kan erhållas genom flera, och sammantaget väsentligt dyrare, sökningar och rekvisitioner.

Av 3 kap 3 § konkurslagen kan man sluta sig till att konkursbolagets fordran mot bolagsmännen är en tillgång i konkursen. I den egenskapen skall den tas upp i bouppteckningen. Om en fordran av någon anledning inte upptagits i bouppteckningen, t ex för att den blivit känd först senare, erfordras normalt inte att ny bouppteckning upprättas. Däremot brukar uppgiften särskilt anmärkas i förvaltarberättelsen om den är känd då. Om inte heller detta är fallet utan kännedom erhålls än senare torde det falla inom ramen för förvaltarens hörandeskyldighet enligt 7 kap. 10 § konkurslagen att lämna rimligt preciserade uppgifter härom, såvida fordran inte är av begränsad betydelse eller det framstår som utsiktslöst att få betalt. Det är svårt att tänka sig att förvaltaren beträffande sådan fordran inte skulle ha samma skyldighet att fastställa värdet av fordran som om den varit känd redan vid upprättande av bouppteckningen. Syftet är ju fortfarande detsamma, nämligen att ge borgenärerna, domstolarna och tillsynsmyndigheten en rimlig möjlighet att bedöma tillgångsmassan samt möjlighet att bedöma om förvaltaren varit erforderligt omsorgsfull vid avveckling av egendomen.

Enligt REKON:s mening kan förvaltaren inte anses ha fullgjort sitt obligatoriska uppdrag med föreskriven omsorg om denne inte skaffat sig någorlunda god information såsom underlag för att värdera ett fordringsanspråk av angiven storlek. I det aktuella fallet har det naturligtvis varit möjligt att införskaffa informationen med utnyttjande av ett antal olika källor, men det är svårt att se att sådan information skulle ha kunnat införskaffas till ett sammantaget väsentligt billigare pris för boet – och för staten.

#### *Avslutande synpunkter*

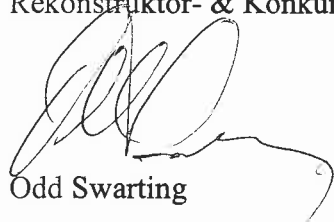
En tydlig och klar avgränsning av kostnader som har sin grund i förvaltarens iakttagande av konkurslagens regler bidrar till att minska den osäkerhet som råder kring vilka utgifter förvaltaren kan få ersättning för från staten vid brist i konkursboet och förenklar således konkurshanteringen. Det minskar också risken för att förvaltaren avstår från att vidta motiverade, och för boet och staten gynnsamma, åtgärder för att denne inte önskat ta risken att få svara för kostnaderna själv.

Ett ändamålsbestämt sätt att kvalificera olika kostnader kan inte anses stå i motsättning till lagstiftningen eller till vad som hittills angivits i praxis och doktrin, men det kan samtidigt noteras att frågeställningen alltför ofta behandlats utifrån ett påfallande kasuistiskt synsätt. Det skulle förvisso kunna hävdas att det vore betydligt enklare att tillämpa en tämligen stelbent kategoriindelning av olika typer av kostnader än att i det enskilda fallet behöva identifiera syftet med en viss kostnad. Förutom att man då lägger in ett moment av ineffektivitet i systemet, som genomgående kommer att få bekostas av staten inom ramen för det subsidiära ansvaret, är det sannolikt att dessa svårigheter är överdrivna. När förvaltaren avslutat sin konkurs genom ingivande av arbetsredogörelse och slutredovisningshandlingar sker domstolens och tillsynsmyndighetens bedömning genomgående såsom en värdering av åtgärdernas omfattning och ändamålsenlighet i förhållande till de förutsättningar som gällt för konkursen ifråga. Konkurskostnadsfrågan utgör därvid normalt en mycket begränsad post, vilken dessutom oftast torde ha ett direkt samband med de åtgärder för vilka förvaltaren begär arvode. Skulle i något fall uppkomma tvekan om syftet med en viss kostnad får tillsynsmyndigheten precis som vid tvekan om visst arvode framföra invändningar eller framställa begäran om kompletteringar, och förvaltaren ges möjligheter att utveckla grunderna för sitt yrkande.

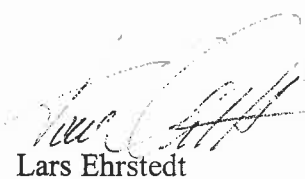
REKON menar att vid bestämmande av vad för slags utlägg som bör bedömas såsom konkurskostnader och vid prövningen av dess skälighet bör samma mått av flexibilitet tillerkännas förvaltaren vad gäller dennes val av verktyg och tillvägagångssätt vid uppfyllandet av de obligatoriska åliggandena enligt konkurslagen som vad avser förvaltarens eget arbete och arvode härför.

Sammanfattningsvis är REKON av uppfattningen att av förvaltaren yrkad ersättning för utlägg för kreditupplysningar och alltbevis utgör konkurskostnader då åtgärderna skett inom ramen för förvaltarens obligatoriska åligganden enligt konkurslagen samt framstår såsom skäligen påkallade.

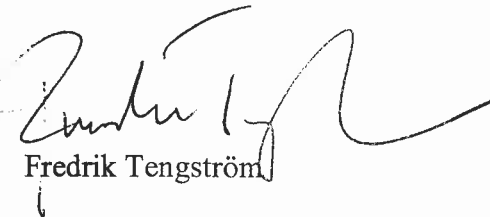
Rekonstruktör- & Konkursförvaltarkollegiet (REKON) i Sverige



Odd Swarting



Lars Ehrstedt



Fredrik Tengström